

PRVNÍ HODINA

STRUKTURA DIZERTACE:

V **Úvodu** disertace uvádíte

- a. Vaše důvody k výběru tématu
- b. Vaši výzkumnou otázku
- c. jak se k jejímu zodpovězení chcete dopracovat (tj. “metodologie”)
- d. (vlastně součást c.) jaké zdroje máte k dispozici, představíte je a uvedete, jak s nimi miníte pracovat. Tu můžete uvést i kritické hodnocení, např. pokud některý zdroj není zcela důvěryhodný nebo dostatečně odborný, ale z jakých důvodů jste se přece jenom rozhodli ho použít.
- e. nástin jednotlivých kapitol.

V **Závěru** shrnete, k čemu jste dospěli a jak jste zodpověděli svou výzkumnou otázku. Nejde však jen o pouhé shrnutí ve smyslu vyjmenování faktů a položek, ale podrobně rozeberete jednotlivé Vaše závěry.

Užitečné linky:

šablona k psaní dizertace na MU:

<https://www.phil.muni.cz/o-nas/organizacni-struktura/219913-studijni-oddeleni/sablona-zaverecne-prace>

ROZVRŽENÍ ČASU

Školitel (vedoucí) je Vám k dispozici, ale zpravidla Vás nebude do ničeho nutit ani tlačit. Je na Vás, do jaké míry využijete možnosti konzultací s ním. Konzultace jsou důležité hlavně na začátku, abyste se správně nasměřovali co se týče:

- a. stylu psaní,
- b. rozvržení disertace,
- c. výběru vhodné literatury (aspoň jeden zdroj by měl být v japonštině!)
- d. výběru otázky a přístup k jejímu řešení.

Školitel si zpravidla konzultaci nevyžaduje – vyžadovat ji máte (a – *máte právo!*) Vy, když cítíte potřebu nebo jste v koncích s tím, jak dál. Když napíšete celou práci podle svého uvážení bez konzultace s vedoucím, je možné, že disertace bude mít tolik nedostatků, že ji do deadlinu odevzdání nebudete mít šanci uspokojivě přepsat (nebo vedoucí nebude zrovna mít čas s Vámi na ní pracovat), což je situace, do které se asi nechcete dostat.

JAPANISTICKÉ (a orientalistické) ZÁLEŽITOSTI

1, TRANSKRIPCE musí být KONZISTENTNÍ

Transkripce: u fonetické transkripce jazyků, které se píšou jiným písmem, pozor na to, abyste nemíchali dvě různé transkripce. Např. čínské *Ši Hsiang* míchá českou a starší anglickou transkripce. Je třeba se držet jedné nebo druhé (Š' Siang / Shi Hsiang)

2,

názvy, nové pojmy *kurzivou*

názvy děl (spisov, skladieb apod) by měly být kurzivou, např. „*Ajamegusa*“

3,

Neznámé / nové pojmy – v nominativu:

„sa začala venovať aj šinpe.“

Pri prvom výskyte neznámeho slova/mena je dôležité použiť preň také syntaktické prostredie, aby bolo v 1. páde, lebo čitateľ nemôže vedieť, či ide o „šinp“, „šinpa“, „šinp“ alebo ešte nejakú ďalšiu možnú alternatívu... Dá sa to jednoducho vyriešiť postavením do prístavku, ktorý umožňuje použitie v nominatíve, napr. „začala sa venovať smeru *šinpa*“.

4,

vhodný preklad názvů

“Kanda-gekidžó”

Výrazy typu „divadlo Kanda“ nie sú presné. Síce autorka neuvádza názov v pôvodine (predpokladám, že ide o niečo ako *Kanda gekidžó*), ale „Kanda“ pravdepodobne nie je názov divadla, ale je to prívlastková časť názvu, pričleňujúca divadlo k miestnemu názvu Kanda. Preto by bol presnejší preklad „Kandaské divadlo“ / „Divadlo v/na Kande“ apod.

5,

uvádění i japonské verze názvu

Některá fakta je dobré uvádět i v japonském originále, pro případný budoucí zájem čtenáře, který by si je chtěl ověřit nebo zjistit si víc – třeba název školy, kam zkoumaná osoba chodila (uváděna jako „Obecnou školu umění a řemesel v Kjótu“).

6,

přechylovat?

“-ová”

Když chceme použít příjmení japonské ženy bez -ová, např. Hirama

Cizí ženská jména, pokud se nekončí na -a (nebo -e v případě, když jde etymologicky o -a, např. Alice) se tradičně nesklonují. Otázná je, proč by se měla skloňovat příjmení, která se končí na -a (když nepoužíváme -ová). Nejde tu totiž primárně o ženské jméno, ale jméno celé jedné rodové linie, tj. mužů i žen. I když v češtině některé ženy, pokud mají příjmení na -a (hlavně, pokud to příjmení je podstatným jménem ženského rodu, např. Svoboda), si ho skloňují podle vzoru *žena*, jde spíš o nesystémový prvek typu pseudonyma. V případě cizokrajních jmen však tento způsob není vhodný – skloňováním se odstraňuje integrální součást jména (koncová samohláska -a), navíc to vyznívá, jakoby příjmení bylo osobním jménem, což může vnímatele textu mást.

Mnohem užitečnější je proto takové systémové řešení, kde přípona -ová se využije jenom jako jistá pomocná „nouzová“ skloňovací pomůcka (připojena spojovníkem bez rušení finální samohlásky příjmení) k *jakémukoli* příjmení (*Hirama*, *Hanazono*) v případě, že potřebujeme toto příjmení vysklonovat, pokud z kontextu pád není zcela jasný, případně by výraz s nevysklonovaným příjmením vyzníval křečovitě (dílo *Hirama-ové*, pohrdli *Hanazono-ovou*). Sjednotí se tak všechny příjmení pod jeden skloňovací vzor a nebudou se zbytečně vytvářet dvě skupiny (ty na -a a ty jinak zakončené). Pokud se zachováva japonský jménosled, tak při použití plného dvoučlenného jména se příjmení, vystupující jako první, vůbec nemusí skloňovat, a také při jiném jeho samostatném použití, kde je pád jasný, stačí původní nesklonovaný tvar bez příponového -ová: od Hirama, pro Hirama. Skloňování „od Hiramy, pro Hiram“ vyznívá příliš hovorově až slangově. Navíc vyvolává mylný dojem, že jde o osobní jméno. (K tomuto to očividně svádělu i studentku, která „Hirama“ užívala způsobem, jak se běžně užívá osobních jmen; pokud ale píše o její rodině a třeba její matce

(tudíž všetchno lidé, kteří se zřejmě všichni jmenovali *Hirama*), takovéto použití není informačně výstižné – např. „Její matka byla zásadně proti její vysněné umělecké kariéře a snažila se Hiramě vši silou zabránit ...“.

7,

překlad reálií

„Ľudia ich prezývali kawara kodžiki 河原乞食 (žobráci z dna rieky). Prezývali ich tak kvôli tomu, že sa Okunino nenbucu odori údajne uskutočňovalo na dne vyschnutej rieky Kamo v Kjóte.“ – nedovysvetlené, prečo bolo „dno vyschnutej rieky“ spájané so žobrákmi. Navyše, nešlo o „vyschnuté dno“, ale o nezatopené časti dna plytkej a širokej rieky – brehy, súše či ostrovčeky.

8,

Japanistická (a orientalistická) terminologie

Okuni nebola chrámová tanečnica (s13), ale **svätyňová**. V japonológii sa terminologicky odlišujú výrazy „chrám“ a „svätyňa“ podľa jednotlivých náboženských tradícií, tak je treba byť v tom presnejší.

„samurajovia, ktorí v tomto období patrili k vyššej spoločenskej vrstve.“ – predstavovali **vrchol** spoločenskej hierarchie / patrili k **najvyššej** ...

“kabuki”

Kľúčovým nedostatkom prvej časti práce je metodologicky nesprávne uchopená terminológia: pracuje totiž s termínom *kabuki*, ako keby išlo o stále ten istý divadelný žáner. Avšak kabuki, v ktorom po r. 1600 pôsobili ženy, nebolo to kabuki, ktoré poznáme dnes. Ide o **to isté slovo, ale iný význam**. Slová niekedy menia svoj význam, a po niekoľkých storočiach sa stane, že to isté slovo nadobudne úplne iný význam – proste preto, že používatelia používajú to isté slovo na označenie niečoho nového. Pri odbornej práci si treba byť vedomý tohoto **rozporu medzi slovami a pojmi**: v jednom slove sa môže ukrývať niekoľko pojmov, niekedy rozlíšených časovo (diachronicky – napr. v prípade termínu *kabuki*), niekedy všaj aj synchronicky (čo je ešte zložitejší prípad).

Keď chceme prekladať starobylé japonské termíny (*kusemai*, *širabjōši*, *sarugaku*, *zašiki kabuki*), musíme zostúpiť do hĺbok minulosti a zistiť ich etymológiu. U niektorých termínov presná etymológia ani nie je zistená, takže sa termín preložiť ani nedá. Niekedy je lepšie tieto termíny neprekladať, pokiaľ ich preklad neprispieva k argumentačnej línii dizertácie. Mimochodom, *-gaku* je tu lepšie prekladať ako „predstavenie / hra“ (nie „hudba“) a *zašiki* je „šľachtické sídlo“, nie salónik.

Navyše, pri prekladaní sa treba skôr riadiť hlavne *slovami*, a až v druhom pláne znakmi, ktorými sa tieto slová píšu. Tento rozdiel medzi „slovom“ a „znakom“ sa v japonskom (a japonologickom) prostredí často zanedbáva, ale pri presnej analýze je dôležité ho rozlišovať. Napr. pri definícii pojmu *onnagata* (s21) vôbec nezáleží na tom, akými znakmi sa zapisuje, ale že sa toto slovo **skladá z dvoch slov**, kde *-kata* znamená „rolu“ (metaforický význam odvodený z pôvodného významu „tvar“/ „funkcia“).

-šamizen – šamisen (!!)

-budhistický – buddhistický (Budha(h) a Buddha(h) sú dva rozličné termíny, a preto to treba rozlišovať!)

-Meidži nebola revolúcia (s20), ale **reštaurácia**

-postava onnagata – skôr **typ postavy**. Termín „postava“ už označuje konkrétnu rolu v rámci deja hry, ale v tomto prípade ide o terminologickú kategóriu o stupeň vyššiu, označujúcu typ/druh – celú jednu skupinu naprieč všetkými hrami. Takýmito typmi sú „hrdina“, „antagonista“ aj „onnagata“, ako autorka sama uvádza napr. na s.22.

ANGLICIZMY:

A, slovosled:

anglický slovosled vyžaduje poradí SVO, ale český/slovenský slovosled se řídí **aktuálním větným členěním** (“východisko-jádro”), tj. důraz je na KONCI věty!

Petr napsal dopis.

Petr dopis napsal.

Dopis napsal Petr.

Dopis Petr napsal.

Každá z těchto vět má jiný význam a závisí od kontextu. Vyjadřuje něco jiného. To, na čem je důraz, je na konci věty. Angličtina takovou možnost nemá (nebo ji má jenom velice omezenou), takže buďte si vědomi této vyjadřovací možnosti našich jazyků a **plně ji využijte**. Pozor hlavně tam, kdy se řídíte zdroji v angličtině – zlý slovosled jasně prozradí, že jste danou pasáž bez rozmyslu opsali z angličtiny, čím se vystavujete riziku plagiátorství (viz níže)!

B, *faux amis* (“*false friends*”) - ANGLICIZMY NA ÚROVNI LEXIKA

vyvarujte se “falešných přátel” (*faux amis*), např.

technology nemusí vždy být jenom *technologie*, ale i *technika* (příp. “*vymoženosti*” apod.)

nation není jenom *národ*, ale i *stát*, *země*

nationality **není** *národnost*, ale *občanství* / *státní příslušnost*

definitely není *definitivně*, ale *rozhodně* / *určitě* / *jistě*

or – nejenom “nebo”, ale i *či* (při vyjmenovávání neurčitého počtu) nebo (v záporu) *ani*

citations jsou všechny zmínky o autorovi, včetně třeba uvedení jeho práce mezi bibliografií. Naší *citaci* striktně odpovídá anglické *quotation*!

Zen Buddhist – stačí *zenový* (ne “zen-buddhistický”)

clan – *rod* (ne “klan” – to je u nás spíš hanlivé nebo expresivní)

členom Naritaja klanu: u nás je slovo klan hanlivé či expresivné, v angličtině ide o neutrálné slovo s významom **rod**. Navyše, slovosled musí byť v slovenčine opačný: **rodu Naritaja**.

herečky trénované v súlade... - vyškolené / vyučené

farmári (zřejmě hypnóza anglickým *farmer*) – zemědělci, rolníci

element – prvek. (nebo také “živel”)

„herečky boli promované svojou prirodzenosťou“ = ?

„umělec, autor...“

umělkyně: předpokládám, že tu jde o hypnózu anglicky psanými zdroji, když adeptka používá výraz „umělkyně“ (angl. *artist*). U nás však výraz umělec je širší než v angličtině –

umělcem je spisovatel, výtvarník, herec i pěvec... Proto by bylo vhodnější variovat vyjádření mezi „umělkyně / výtvarná umělkyně / výtvarnice / autorka“ (NB „autorem“ je u nás jakýkoli tvůrce, ne téměř výhradně „spisovatel“, jak je tomu běžně v angličtině).

mentor – lepší: majster, učiteľ, guru...

„či je potreba herečiek naozaj taká neúnosná“ – predpokladám, že toto nešikovné vyjadrenie má korene v zlom preklade z anglického zdroja, ktorý však nie je uvedený. („so bad“?)

D, zbytečné kopírování anglického plurálu:

“elity”

lepší: elita (plurál pochází z franc. *les élites*, což je sociologický třídní termín pro elitu jako parazitickou společenskou vrstvu. Kopírování tohoto plurálu v češtině a slovenštině (“elity”) vedlo k nepochopení v cílovém prostředí, kde se začalo toto plurálové slovo používat pro “jednotlivé členy elity”, což je vysloveně hloupost. “Elita (elity)” je stejně hromadný pojem jako “vyšší vrstvy, šlechta, chudina, mládež”. “Vyšší vrstvy” je sice plurál, ale taky neříkáme “byli tam dvě vyšší vrstvy, pan AB a pan XY” – stejná hloupost je “byly tam dvě elity”.

“techniky”

svojimi hereckými technikami (aj s26 „učila tradičné techniky kabuki“) – v slovenčine stačí singulár: svojou hereckou **technikou**

C, pozor na **podílový plurál** a jeho zbytečné kopírování sice v angličtině “*they all turned their heads*”, ale v češtině/slovenštině stačí “všichni otočili hlavu”. Podobně: Děti se ve školách špatně učí – Děti se ve škole špatně učí. ich životy (stačí: ich život), pre ich rodiny (stačí: pre ich rodinu)

E, pozor na **přivlastňovací zájmena**.

Anglická přivlastňovací zájmena v č/s nemusí vůbec být (*he turned his head* = otočil hlavu).

Někdy je může nahradit zájmeno svůj, ale **jenom když se vztahuje na slovo v 1. pádě!** Např.

“**on** má svůj byt rád” x “**jemu** se jeho byt líbí”

on je v 1. pádě, takže se k němu vztahuje svůj, kdežto u **jemu** to není možné a musíme použít jeho – nemůžeme říct “jemu se svůj byt líbí”)

“si ... zakrývat svoju tvář” – si zakrývat tvář

E, pozor na nadužívání **pasiva**

V angličtině je pasivum zcela běžné, ale u nás je mnohem příznakovější a není neutrální. Myslete na to, že pasivum (*byl napsán jím, bylo o něm řečeno*) se dá nahradit např.

aktivem: napsal jej on

3. osobu plurálu: řekli o něm

(hlavně ve slovenštině) zvratným se/sa: řeklo se o něm

„Došlo to až do bodu, kdy jí škola vyhrožovala vyloučením.“ – možná by se to dalo vyjádřit přirozeněji, ne takto doslovně (vyznívá to jako doslovní překlad z angl.).

Kopírovanie anglických konštrukcií s -ing

-robenie účesov pre hercov: v angličtine je tvar -ing pri tvorbe zložitých vetných konštrukcií neutrálny, v slovenčine ale takýto tvar vyznieva primitívne: buď zachovať sloveso *robiť*, ale použiť inú vetnú konštrukciu, alebo namiesto *robenie* použiť iný výraz, napr. **príprava/vyhotovenie/zhotovovanie**.

-,Techniky na zapadnutie medzi mužských hercov“ – podobne ako v predchádzajúcom prípade, aj tu ide o anglicizujúcu mennú konštrukciu s -ing. V slovenčine je prirodzenejšie vyjadrovať sa slovesne, napr. Techniky, **ako zapadnúť**...

-,Po začatí revolúcie Meidži“ – Po **začiatku** / **Keď sa začala** ...

-,najväčšou prioritou v živote bolo staranie sa o domácnosť“ – **bolo starať sa**

Anglicizujúce použitie veľkých písmen

„Nová Žena“ – niet dôvod písať veľké písmeno. Pre zvýraznenie slov ako špecifického pojmu by sa dala použiť kurzíva: *nová žena*, prípadne úvodzovky (ktoré by však mohli súčasne naznačovať istý ironizujúci dištanc, čo by nebolo žiadúce...). Ale *ak aj* silou-mocou by sme chceli použiť veľké písmeno, tak len na *prvom* slove (Nová žena).

Další

„sa system daimjó rozpadol“ – predpokladám, že tu ide o doslovný (a zlý) preklad z angličtiny (pričom ale nie je uvedený zdroj!), pretože prirodzene by v slovenčine takéto nejasné vyjadrenie asi len ťažko vzniklo. V angličtine sa z podstatného mena ľahko stane prívlastok, ak ho (daimjó) položíme pred iné podstatné meno, ale v slovenčine to takto nefunguje – často treba presnejšie vyjadriť, čo sa tým myslí. Ide o „system daimjóov“? „daimjóovský system“? „system, ktorý fungoval na základe existencie inštitútu daimjóov“?

„Neskôr, keď bol zákaz herečiek opakovane vystavený,“ – neprirodzené a nie celkom jasné vyjadrenie. Ide tu očividne o doslovný (a zlý) *preklad* zo zdroja, preto to malo byť označené ako CITÁT, nie len ako parafráza. ?Chcela tu autorka povedať niečo ako „Neskôr, s tým, ako sa zákaz žien herečiek opakovane vystavoval“?

BOHEMIZMY:

buran

samurajovia = samuraji

zmieňujem = spomínam

omnoho = lepšie: oveľa

jedná sa o = ide o

naviazať = nadviazať

odkazuje na = vzťahuje sa na / označuje / pomenúva (v podstate ide o anglicizmus - nešikovný preklad anglického *refer to*)

začalo nové obdobie = začalo **sa**

-skupinu o 19 členoch – lepšie: 19-člennú skupinu, prípadne skupinu s 19 členmi

SKLOŇOVANIE MASKULÍN NA -a má byť podľa vzoru *hrdina*, nie *žena*:

-Segawou = Segaw**om** (mimochodom, priezvisko, ak po ňom nasleduje osobné meno, netreba skloňovať: „Segawa Kikunadž**óom** I.“, aby sa čo najviac zachoval pôvodný tvar mena)

-herca Ičikawy Dandžúróa – Ičikaw**u** (alebo ponechať nevyskloňované pred nasledujúcim osobným menom)

-Maedy - Maed**u**

predať v zmysle nie “uru”, ale “cutaeru” – odovzdať, dať/poslať ďalej, ...
na druhú stranu – na druhej strane

včetne – vrátane

celkom v zmysle “suma” – spolu, dokopy

(sójové) bôby (pôvodne anglicizmus zo “soy beans”) – sója

slíva (= ume) – ume / marhuľa

(české *rameno* je sk. plece, č. *paže* je sk. rameno)

SLOVAKISMY

Fudžiwarovci – Fudžiwarové